

Irodalomról, politikáról Bíró Zoltánnal

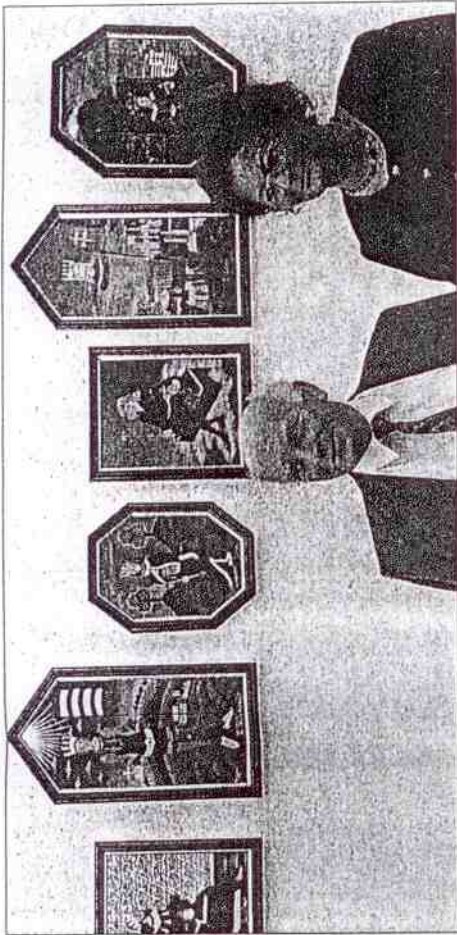
- Az elmúlt tíz évnek az irodalmi bemutatását, láttatását, - például szociográfiai, amelynek régen a Forrás is egyik úrröjve, mozgatója volt -, hiányoljuk. Van-e arra esély, szükség, hogy vállalkoznak erre az írók a közeljövőben?

- Szükségét mindenképpen érzem. Milyen idején, amikor a Hírelt elindítottuk és már a kiadás közből is többször szóba került a szerkesztésben, hogy egy új szociográfiai szemléletre és kudarásra lenne szükség. A két világháború közötti miniatúra, hiszen az a maga módján, azt hiszem tökéletes volt. Nem sikerült megvalósítani és azóta is többször eszembe jut, hogy mi ennek az oka. Ha választani kell arra, hogy lehetséges-e egyáltalán a közeljövőben, hogy ez valóban meginduljon, akkor a válasza nem merék vállalkozni, mert végül is nem vagyunk jók. A mai irodalmi élet az a helyzet, hogy nem lehet. Nem és nem azért, mert nem lenne rá szükség. Először is azért, mert az irodalomról valójában fel fogás, a divatok most mást diktálnak. Másrészt pedig azért, mert az az írói erő, ami a két világháború között annyira jellemző volt a magyar irodalomra, a magyar szellemi életre, az ma nincs. Tehát itt ha nem nézünk vissza messzebbre, csak az elmúlt nagyjából egy évtizedre, akkor azt mondhatom, hogy azok az írói teljesítmények és azok az írói tekintélyek, akik nélkül például a rendszerváltás végéig sem mehetett volna - vagy legalább is nem így, és nem ekkor -, ebben a tíz éves folyamatban eloptáltak. Elkapták a közérdeklődést és az oktatást is azt hiszem befelé fordították, belekaptak ebbe a folyamatba. Nem az írói igények, eszményeknek, ízlésnek megfelelő ez a kor. Egyrészt az a tudom mondani nem tudnak mit kezdeni vele. Tehát ők is téblábolnak ebben az időszakban. Idegesen vagy lemondóan kezelik a saját sorsukat is. Az egyetemen közönség is arra nevelődik egyre inkább, hogy újon le

a televízió elé, kapcsolja ki magát a napi bajszból, a holnapi gondokból és nézze az Esmeralda féle sorozatokat vagy valami mást. De mindenképpen olyasmit, ami lekötő gondolkodást, ízlést, idejét és mindent. Vagy pedig egy olyan irányba megy el az irodalmi közérdeklődés, (amennyi még van), amely megint csak a divathoz kapcsolódik. Függetlenül attól, hogy maguk a teljesítmények egyébként milyen esztétikai értéket jelentenek. Rossz az, gyengét is, meg erősebbet is időnként, de mindenképpen a lila féle, ha már színben kell fogalmazni, akkor neri a zöld, hanem a lila féle meg el minden és ezt honorálja az európai közszellem is.

Tehát a kiadók Nyugat-Európában azok fordítják, akikhez közel állnak; a többiek nem érdeklik őket. Se a szociográfia, se semmiféle nemzeti szempont, sem pedig egy-egy írói szociográfia, köztársasági előbb-utóbb az visszahat természetesen, az írókra magukra és az irodalom egészére is. Kiüresedik lassan az egész. Végképp nem elég a mai tudat és érzelmi feltöltöttség ahhoz, hogy egy olyan arányú vállalkozásba belefogjanak, mint amilyen annakidőben a szociográfia volt. És ne felejtse el, hogy akkor, a maga korában, ennek nagyon nagy volt a közönség háttérja. Ez azért igazolható, hogy a társadalom, mint Félő, hogy ma ha lennének is vállalkozók, akik ezt meg tudják csinálni, a közönség és a finanszírozás, a társadalmat nem nagyon hozná igazolomra. Egy-egy kivétel és az érdeklődési kör, a figyelem és a sajtó sem ez a fajta irodalom kapna meg.

- Úgy tűnik, hogy a pillanatnyi politikai élt számára nem, de a népszerűség tapaszthatóak szerint a választópolgárok számára viszont egyre szimpatikusabb az a politikai békés párbeszédre történő biztatás, ami a "békéjebb" kezdeményezés körül kialakult. Az országban valóban arra van szükség, hogy a

Bíró Zoltán nyitotta meg a Lakiteleki Népfőiskolán Takacs Borbainak Árpádházi királyokat bemutató kiállítását.

két pólusú vagy pedig a több színű, több pólusú rendszer irányába induljon el?

- Először is a bekezdésprogramot illetően. Azt én is így tapasztalom, hogy az embe- reknél erre van igényük, utálják, iróznak a politikai beharcolást, a bangokodást, sok mindenről, ami ezzel jár. Itt csak az a baj magával, a bekezdésprogrammal, hogy kinek tud kezét nyújtani egyáltalán és kinek akar kezét nyújtani. És ha erre kell válaszolni, akkor ez a bekezdés program az az érdeklődés, legalábbis kétség, ennek nemcsak az eredménye, a tartalma is. Hiszen itt arról van szó, hogy a közéleti pártok között is nyilvánvalóan vannak feszültségek, ellentétek, ez természetesen önmagában. Az ellentét, a jelenlegi ellentét pártokkal nem is tud nagyon és nem is nagyon akar behatolni egyik sem, de maga az ellentét sem természetesen. És ennek is megvan az oka, hiszen más a világnézetük, ízlésük, politikai programjuk és így tovább. Akkor viszont kinek szól ez a bekezdés? Amit az MDF elnök, asszonya ebből eddig fel tudott mutatni, az az MDF-ből kivált és az MDF-et is hi- ján feltöltő és töltőrevező ember ember a Magyar Demokrata Néppárt címen Ez pedig kevés. Ez erkölcsi, szellemi érté- temben is kevés és létszámban, politikai erőben is. Tehát ez önmagában nem hozhat eredményt. Úgy látom egyébként, hogy az egész bekezdés, ami a magyar belpolitikával kapcsolatos emberi várakozások illik, az meglehetősen illuzorikus - hosszabb távon is egyelőre. Az pedig, hogy képviselő vagy többszörös a ma-

gyar politikai rendszer és a színpad, arra azt tudom mondani, ahogy alakul. Amilyen polinai erők meg tudnak képődni, ami itt sokszor elhangzott bizonyos pártok részéről különösen, hogy legyen a politikai élet kétpólusú, azt én komolyanlan- nak tartom és nagyon veszélyesnek is. Ha itt valamiféle előre tervezéssel olyan helyzetet akarnak teremteni, amelyben majd egy ilyen színű, mondjuk egy jobb- oldali és mondjuk baloldali párt egymás között azt a "békéjebb" szellemű, szociográfia eljuttatja a politikában, és nem kell több. Csatlakozzon az összes többi hozzájuk. En így gondolom, hogy a magyar társadalom mai állapotát tekintve, a magyar hagyományokat tekintve is, ez a kétpólusú rendszer vagy nem jöhet létre, vagy ha valamilyen erőltetés folytan meg- is létrejön, az a magyar közéletnek nem lesz jó. Azonkívül nem is lehet tartós. Te- hát, ha létrejönne egy ilyen, és valóban mondjuk két több versenytől válna az egész politika, az átmeneti lenne csak - mert a szakítások története következik ezzel. Már eddig is ez történt: Az egész rendszerváltás folyamataiban a szakítások történetét eljuttat, mert az a három párt az MSZP, az MDF, az SZDSZ, amelyikben az elindult, ennek a három pártnak a törté- rete az egyetemesen ezt a szakítás mu- tatja.

- Tehát a társadalmi mozgásformákat kell minden körülmények között elebe rendelni a politikai mozgásformáknak és magának a társadalomnak kell a po-

litikai rendszert olyanná formálnia, amilyen éppen lesz?!

- Pontosan, és ha a választó azt látja, hogy neki tényleges választása nincs, akkor az a folyamat tartósul, ami eddig is jellemző volt, hogy mindig arra szavaz, aki az ellenpóluson áll. Tehát, ha az MDF komány van azt utálja meg, akkor a vele szembenállóra fog szavazni, ez akkor az MSZP volt, ha az MSZP-t utálja meg, akkor a vele szembenállóra fog szavazni, mint most a Fideszre. Spontánul és tudatosan is, tehát így szerveződnék a dol- gok. Ilyen értelemben lehet két pólusról beszélni hosszabb távon is. De ez nagyon egyszerűen két pólus és a társadalmi mozgásokkal semmiképpen sem kifejező, a társadalmi igényeket pedig végképp ki nem fejező politikai helyzet lenne. Úgy gondolkodtam mindig is a politikáról, hogy a politikának nem az a dolga, hogy maga alakítsa a társadalmat, hanem a maga általános társadalmi igények, mozgások, struktúrára ráépítsen egy olyan politikát, amely a jövőben nyilvánvalóan tart is a társadalom. De a politikus és a politika dolga az, hogy a maga társadalmat fejtesse ki, lehetőleg ügyesen, okosan és becsületesen. És ha az általános for- lyamatok igénylik, akkor lehet széles politikai eszközökre is cselekvésre is.

Lejenczyer: Kerény György